

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA IZOBRAŽEVANJE,
ZNANOST IN ŠPORT

Zavod
Republike
Slovenije
za šolstvo

Glasbena šola

Izobraževalni program: Glasba

Predmet: TUBA IN DRUGA KONIČNA TROBILA

Učni načrt

Ljubljana 2022

TUBA IN DRUGA KONIČNA TROBILA

Učni načrt

Izobraževalni program GLASBA, GLASBENA ŠOLA

Dopolnitve (2021) učnega načrta za predmet tuba in druga konična trobila v poglavju 5.1 (Minimalni standardi znanja) so pripravili: Marko Možina (vodja delovne skupine za trobila), Nejc Merc, Uroš Košir in Luka Einfalt

Uredili: mag. Ivan Florjanc, dr. Branka Rotar Pance, Magdalena Međeral

Jezikovni pregled: Mira Turk Škraba

Izdala: Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport, Zavod RS za šolstvo

Za ministrstvo: dr. Simona Kustec

Za zavod: dr. Vinko Logaj

Objava na spletnih naslovih:

<https://www.gov.si/teme/programi-v-glasbenem-izobrazevanju/>

https://www.gov.si/assets/ministrstva/MIZS/Dokumenti/Glasbena-sola/Ucni-nacrti/Posodobljeni-ucni-nacrti/UN_tuba_GS_posodobljeni.pdf

Prva spletna izdaja

Ljubljana 2022

Posodobljeni učni načrt za predmet violina v izobraževalnem programu Glasba je Strokovni svet Republike Slovenije za splošno izobraževanje določil na 218. seji dne 16. 12. 2021.

Izobraževalne programe Predšolska glasbena vzgoja, Glasbena pripravnica in Plesna pripravnica ter učne načrte, ki jih je določil Strokovni svet Republike Slovenije za splošno izobraževanje na 49. seji dne 11. 4. 2002, je sprejel pristojni minister za izobraževanje in so bili objavljeni v Uradnem listu RS št. 45/02. Izobraževalna programa Glasba in Ples ter učne načrte, ki jih je določil Strokovni svet Republike Slovenije za splošno izobraževanje na 56. seji dne 20. 3. 2003, je sprejel pristojni minister za izobraževanje in so objavljeni v Uradnem listu RS št. 55/03. Dopolnjeni predmetnik in učne načrte za program Glasba, ki jih je določil Strokovni svet Republike Slovenije za splošno izobraževanje na 127. seji dne 19. 11. 2009, je sprejel pristojni minister za izobraževanje in so objavljeni v Uradnem listu RS št. 11/10.

Kataložni zapis o publikaciji (CIP) pripravili v Narodni in univerzitetni knjižnici v Ljubljani

[COBISS.SI](https://www.cobiss.si/)-ID [93749251](https://www.cobiss.si/urn:nbn:si:zbva:93749251)

ISBN 978-961-03-0602-3 (Zavod RS za šolstvo, PDF)

Sestavljavci izobraževalnih programov in učnih načrtov

Izobraževalni program Glasba

Je pripravila Nacionalna komisija za vsebinsko prenovu glasbenega šolstva v sestavi: red. prof. dr. Primož Kuret – predsednik, mag. Franci Okorn – namestnik predsednika in člani mag. Dimitrij Beuermann, Tomaž Buh, Anton Gorjanc, Marija Gregorc, Zdravko Hribar, mag. Ivan Marin, Matej Selan, Viktor Zadnik in Marjetka Loborec (strokovna tajnica).

Člani nacionalne komisije so bili tudi koordinatorji razširjenih predmetnih skupin za godala in brenkala, pihala, trobila in tolkala, instrumente s tipkami in petje, orkester in komorno igro ter nauk o glasbi in solfeggio.

Učne načrte za predmete: violina, viola, violončelo, kontrabas, flavta, oboa, klarinet, fagot, saksofon, rog, trobenta, pozavna, tuba in druga konična trobila, tolkala, petje, klavir, harmonika, orgle, kitara, harfa, kljunasta flavta, diatonična harmonika, citre, tamburice, orkester, komorna igra ter nauk o glasbi in solfeggio so na podlagi učnih načrtov za glasbene šole, ki jih je sprejel Strokovni svet za vzgojo in izobraževanje SR Slovenije dne 27. 9. 1979 oziroma 16. 4. 1992 (orgle), pripravili: Draga Ažman, Kristina Babič, Martin Bajde, Marcos Bajuk, Jože Balažic, Volodja Balžalorsky, Renata Bauer, Dalibor Bernatovič, Vlasta Bezjak, Andžela Blažeka, Željko Bradič, Tatjana Šporar Bratuž, Jernej Brence, Ksenija Trotovshek Brlek, Sonja Cigan, Bojan Cvetrežnik, Matjaž Drevenšek, Boris Dvoršak, Maja Gogala Dvoršak, Tatjana Dvoršak, Darinka Fabiani, Mateja Ferenčak, Simona Fisher, Marija Feguš Friedl, Cita Galič, Slavko Goričar, Drago Gradišek, Jelka Grafenauer, Jožica Grebenšek, Hinko Haas, Tomaž Habe, Karmen Hlade, Žarko Ignjatović, Jakob Ivan, Jasenka Jelačić, Lučka Joksič, Marinka Kukec Jurič, Ileana Bratuž Kacjan, Janja Kipič, Mateja Prem Kolar, Albert Kolbl, Jolanda Korat, Ruda Ravnik Kosi, Polona Kovač, Eva Kranjčan, Marija Kregar, mag. Igor Krivokapič, Dragutin Križanič, Peter Kruder, Karel Leskovec, Venčeslav Lenarčič, Boštjan Lipovšek, Andrej Lorber, Matija Lorenz, Tomaž Lorenz, Zoran Lupinc, Majda Lužnik, Svetlana Marinković, Lidija Maletič, Zdenka Kristl Marinič, Zoran Marković, Milivoj Matković, Marjetka Minič, Peter Napret, Jerko Novak, dr. Breda Oblak, Marija Okoliš, Igor Oulokin, dr. Branka Rotar Pance, Lidija Pavlica, Barbara Pibernik, Tomaž Plahutnik, Darij Pobega, Metka Podpečan, Saša Potisk, Robert Prednik, Bronka Prinčič, mag. Majda Zaveršnik Puc, Dušan Remšak, Vildana Repše, Božo Rogelja, Ivanka Ropas, Vita Gregorc Rošker, dr. Janja Črčinovič Rozman, Miro Saje, Barbara Sevšek, Doroteja Cestnik Spasič, Robert Stanič, Robert Stopar, Dušanka Stražar, Marjan Stropnik, Vesna Stropnik, Zlatko Špoljar, Franc Štuhec, Dolores Šturman, Borivoj Šurbek, Milan Švagan, Damir Tkavc, Metod Tomac, Miro Tomšič, Mile Trampuš, Mojca Tratar, Vojko Trnjek, Mojca Volavšek, Fanika Vošnjak, Oto Vrhovnik, Nina Venier Zalokar, mag. Ema Zapušek, Janez Zavec, Ivana Ziherl, Blaž Zupan, Stanko Žagar, Lidija Žefran, Andreja Žel, Nikolaj Žličar in Franc Žugelj.

Jezikovni pregled: Janko Potrata

Dopolnjeni predmetnik in učne načrte v izobraževalnem programu Glasba, ki jih je na 127. seji dne 19. 11. 2009 določil Strokovni svet Republike Slovenije za splošno izobraževanje, je pripravila Nacionalna komisija za glasbeno šolstvo v sestavi: Drago Arko – predsednik, mag. Tomaž Faganel, mag. Ivan Florjanc, Marija Gombač, Primož Malavašič, Matej Selan, dr. Dragica Žvar, Januš Rasiewicz, Mateja Valič Presetnik, Tomaž Buh, Marija Gregorc, Zdravko Hribar in Anton Savnik.

V razširjenih predmetnih skupinah za posamezna področja pa so sodelovali še: Franc Žugelj, Miro Saje, Matjaž Jevšnikar, Drago Gradišek, Albert Kolbl, Igor Krivokapič, Matej Zupan, Božo Rogelja, Slavko Goričar, Matjaž Drevenšek, Milan Švagan, Martin Bajde, Miro Tomšič, Vildana Repše, Mile Kosi in Kristian Kolman.

Jezikovni pregled: Mira Turk Škraba

Izobraževalna programa Predšolska glasbena vzgoja in Glasbena pripravnica

Je pripravila Nacionalna komisija za vsebinsko prenovu glasbenega šolstva v sestavi: red. prof. dr. Primož Kuret – predsednik, mag. Franci Okorn – namestnik predsednika in člani mag. Dimitrij Beuermann, Tomaž Buh, Anton Gorjanc, Marija Gregorc, Zdravko Hribar, mag. Ivan Marin, Matej Selan, Viktor Zadnik in Marjetka Loborec (strokovna tajnica).

Učne načrte so pripravili:

Marija Gregorc, dr. Barbara Sicherl - Kafol, Anton Gorjanc, Marija Okoliš in Irena Rigo.

Izobraževalna programa Plesna pripravnica in Ples

Je pripravila Nacionalna komisija za vsebinsko prenovu glasbenega šolstva v sestavi: red. prof. dr. Primož Kuret – predsednik, mag. Franci Okorn – namestnik predsednika in člani mag. Dimitrij Beuermann, Tomaž Buh, Anton Gorjanc, Marija Gregorc, Zdravko Hribar, mag. Ivan Marin, Matej Selan, Viktor Zadnik in Marjetka Loborec (strokovna tajnica).

Učne načrte so pripravili:

Balet: Matej Selan, Iko Otrin in Vlasta Veselko,

Sodobni ples: Jana Kovač Valdes, Ana Vovk Pezdir, Petra Pikalo in Vlasta Veselko,

Plesna pripravnica: Matej Selan, Jana Kovač Valdes, Alenka Tomc in Iko Otrin.

Dopolnitve učnih načrtov (minimalne standarde znanja in didaktična priporočila za doseganje minimalnih standardov znanja) ter Znanja izvajalcev za programe Predšolska glasbena vzgoja, Glasbena pripravnica, Plesna pripravnica, Glasba in Ples, ki jih je določil Strokovni svet Republike Slovenije za splošno izobraževanje na 218. seji dne 16. 12. 2021, je pripravila Nacionalna komisija za glasbeno šolstvo v sestavi: red. prof. mag. Ivan Florjanc – predsednik, Drago Arko, dr. Dimitrij Beuermann, Magdalena Međeral, Helena Meško, Helena Valerija Krieger, Marko Možina, Dejan Prešiček, dr. Nejc Sukljan in Boris Štih.

Jezikovni pregled: Mira Turk Škraba

Kazalo vsebine

1 OPREDELITEV PREDMETA.....	5
2 SPLOŠNI CILJI PREDMETA	7
3 OPERATIVNI CILJI PREDMETA – DEJAVNOSTI.....	8
4 OPERATIVNI CILJI PREDMETA – VSEBINE	10
5 STANDARDI ZNANJA	19
5.1 MINIMALNI STANDARDI ZNANJA	19
6 DIDAKTIČNA PRIPOROČILA	22
7 IZVEDBENI STANDARDI IN NORMATIVI	24

1 OPREDELITEV PREDMETA

Predmet tuba in druga konična trobila s kotlastim ustnikom in široko menzurirano cevjo zavzema zelo široko področje glasbil, ki so jih doslej v glasbenem šolstvu bodisi nehote spregledovali bodisi celo zanemarjali. Gre za »zbor« (consort) med seboj zvokovno enovitih in uravnoveženih trobil od sopraninske do kontrabasovske različice, katerih skupni izvor je stari vojaški signalni rog ali »bugel«. Poznamo jih pod mnogo imeni in v mnogo različnih izvedbah, ki se predvsem razlikujejo po iznajditelju ali pa po deželi, kjer so nastali. Vsa ta glasbila, vključno s tubo kot morda najbolj znanim predstavnikom te široke družine, so sorazmerno mlada. Nastala so v tridesetih letih 19. stoletja, hkrati pa so sad neverjetne izumiteljske in oblikovalske mrzlice tedanjih izdelovalcev, ki so, opogumljeni z izumom sistema ventilov na trobilih, začeli iskati glasbila, ki bi s svojimi zvokovnimi in tehničnimi sposobnostmi ter zvokovno in registrsko uravnoveženostjo pomenili nosilce glavnih melodičnih linij, glavne kontramelodije, nevsiljivo harmonsko spremljavo ter čvrst in voluminozen bas – skratka nekakšen trobilski ekvivalent godalnemu korpusu v takrat hitro se razvijajočih pihalnih (največkrat vojaških) orkestrih. V ta namen so iskali mehkejšo in temnejšo barvo zvoka, kot jo imajo trobente in pozavne, ter večji zvokovni volumen, kot ga imata (lesni) rog in sodobni kornet (kot izvedba poštnega roga). Stari vojaški »bugel« – signalni rog, na katerega se je trobilo v širok in globok kotlast ustnik in ki je imel izrazito široko menzurirano konično cev (videz nekakšne zelo odebeljene trobente), je bil zato zadovoljiva podlaga tem ciljem in je tako postal prednik skoraj stotim na novo oblikovanim glasbilom, ki jih poznamo pod različnimi imeni.

Bugelhorni ali krilni rogovi

so nastali v Prusiji (graditelj Moritz na pobudo kapelnika Wieprechta), pozneje jih je temeljito izpopolnil češki graditelj Červený. Poznamo sopransko krilovko, altovski rog (alt), tenorski rog (tenor) in baritonski rog (bariton).

Saksovi rogovi

so nastali na podlagi bugla in malo mlajših clavicora in neoalta, v enotno družino pa jih je oblikoval in javnosti predstavil belgijsko-francoski graditelj Adolphe Sax. Poznamo jih od sopraninske do kontrabasovske različice.

Tube

sta izumila prav tako Wieprecht in Moritz, v sodobno obliko pa jih je izpopolnil Červený. Poznamo jih od tenorske (imenovane tudi evfonijum) do kontrabasovske različice.

Helikoni

izvirajo že iz prazgodovine in antike, ko so poznali krožno zavita glasbila, kot so keltsko-germanski lur ali rimski cornu in buccine. Zamisel sodobnega helikona se je bojda porodila v Rusiji, patent pa je podpisal dunajski graditelj Stowasser leta 1845. Tudi te je izpopolnil Červený. Pred sto leti so obstajali od altovske do kontrabasovske različice, danes sta znani samo še basovska in kontrabasovska. Podobna glasbila v vseh registrskih različicah je pod imenom »saxtube« tudi patentiral Adolphe Sax.

Suzafoni

so ameriška izvedba helikona, ki je pred dobrimi sto leti nastala na pobudo kapelnika Johna Philipa Souse. Za njih je poleg krožno zavite cevi značilen še spektakularno razširjeni odmevnik (do 66 cm premera), ki je po dveh prelomih v pravem kotu nad glasbenikovo glavo obrnjen naprej. Danes jih poznamo od baritonske do kontrabasovske različice, tajvansko podjetje Jupiter pa po naročilu izdelava tudi altovskega (sopranskega).

Flicorni

so italijanska različica saksovih rogov, ki jo je razvil milanski graditelj Pelitti. Od prejšnjih se razlikujejo po nekoliko ožje menzurirani cevi in temu primerno svetlejšem tonu. Poznamo jih prav tako od sopraninske do kontrabasovske različice ter tudi pod ljudskimi imeni kot »genis« za altovskega, »bombardino« za baritonskega itd.

Melofon

je v osnovi altovski saksov ali krilni rog v Es, vendar grajen v obliki francoskega roga; pri njem držimo roko v odmevniku, ki je obrnjen navzdol in nazaj.

Wagnerjeve tube

so nastale po Červenjevem izumu – cornonu – ter na pobudo Richarda Wagnerja, ki je za svojo slovito Tetralogijo v trobilnem korpusu potreboval zvočni most med rogovi in pozavnami. Po videzu in obliki glavne cevi so podobne tenorskemu in baritonskemu krilnemu rogu ovalne gradnje, ustnik pa je lijakast kot pri rogu. Obstajajo v tenorski in basovski izvedbi. Za morebitni pouk tega glasbila je bolj priporočljivo, da ga prevzame rogist.

Kornofoni

so francoski odgovor na wagnerjeve tube in so patent graditelja Bessona, ki je z njimi tudi hotel konkurirati saksovim rogovom. Prav tako so ovalne oblike z zelo široko menzurirano in dosledno konično cevjo ter z naprej obrnjenim odmevnikom, ustnik pa je spet lijakast kot pri rogu. Poznamo jih od sopranske do basovske izvedbe. Tudi za morebitni pouk kornofonov je priporočljivo, da ga prevzame rogist.

Za ves ta neverjetno pestri izbor glasbil je značilno, da so sorazmerno »prijazna« za igranje ter zato priljubljena pri množici ljubiteljskih glasbenikov vsega sveta, hkrati pa jih najdemo tudi v vseh poklicnih in vrhunskih zasedbah od simfoničnega orkestra (tuba), pihalnih orkestrrov, brass bandov, fanfarskih orkestrrov, big bandov do komornih zasedb. Za njih je bilo doslej napisane že precej solistične literature, imamo pa tudi vrhunske soliste, kot so evfonisti Steven Meath, brata Childs, Brian Bowman; tubisti Roger Bobo, Toby Hanks, Michael Lind, Velvet Brown; altsakshornist Sandy Smith ter izredni jazzovski glasbeniki na krilovki ali sopranskem saksovem rogu, kot so Clark Terry, Chuck Maggione ali pa Hugh Maneskella. Vsa naštetá glasbila v uporabi občutljivega, muzikalnega in veččega glasbenika zazvenijo plemenito in prijetno ter so bogata tako izrazno kot po svojih tehničnih zmožnostih, hkrati pa so nepogrešljiv sestavni del katerekoli pihalno-trobilske zasedbe v našem domačem tovrstnem izročilu, zato si zaslužijo najvišjo strokovno obravnavo in najbolj kakovosten pouk.

Naj bo ta učni načrt temu v pomoč in koristno vodilo.

2 SPLOŠNI CILJI PREDMETA

Učenci:

- se oblikujejo v vsestransko razvito osebnost s pozitivnim odnosom do dela, umetnosti in potrebe po izpopolnjevanju in razvoju,
- razvijajo glasbeno kulturo in smisel za glasbo,
- prebujajo interes in ljubezen do glasbe in glasbenega izražanja,
- vzpostavljajo naravne vezi razvoja umetniškega mišljenja, sluha ob spoznavanju zakonitosti glasbenega izraza in glasbenih oblik ob pomoči tehnike,
- pridobivajo motorične spretnosti in veščine, potrebne za izvajanje in zapisovanje glasbe,
- razvijajo natančne ritmične predstave,
- se navajajo na samonadzor in nadzor zvoka,
- razvijajo analitično obvladovanje notnega teksta,
- se usposablajo za samostojno delo in nadaljnje glasbeno izobraževanje,
- se usposablajo za samostojno izvajanje glasbenih del in igranje v komornih skupinah ter orkestrih.

3 OPERATIVNI CILJI PREDMETA – DEJAVNOSTI

Učenci:	NIŽJA STOPNJA		VIŠJA STOPNJA
	1. in 2. razred	3., 4., 5. in 6. razred	7. in 8. razred
igrajo na glasbilo;	<ul style="list-style-type: none"> spoznajo inštrument in njegove značilnosti (preponsko dihanje), usklajujejo jezik z delom desne roke, igrajo krajše skladbe, igrajo preprostejše etude, igrajo lestvice in akorde, učijo se igranja z lista, učijo se igranja na pamet; 	<ul style="list-style-type: none"> igrajo zahtevnejše skladbe, igrajo durove in molove lestvice, po možnosti v dveh oktavah z akordi, igrajo zahtevnejše etude, igrajo z lista, igrajo po slušni zaznavi, igrajo na pamet; igrajo zahtevne skladbe, razvijejo igro z lista, igrajo na pamet; 	<ul style="list-style-type: none"> igrajo v različnih glasbenih sestavih, igrajo lestvice čez dve oktavi razloženo, spoznajo tenorski ključ, igrajo zahtevnejše etude, igrajo že ciklične skladbe;
solfedžirajo;	<ul style="list-style-type: none"> pojejo skladbe, ki jih igrajo, v mislih štejejo dobe (lahko z metronomom), natančno upoštevajo trajanje tonov; 	<ul style="list-style-type: none"> pojejo skladbe, ki jih igrajo, štejejo dobe – metronom, natančno upoštevajo trajanje tonov, pojejo zahtevne intervale v etudah; 	<ul style="list-style-type: none"> pojejo skladbe, ki jih igrajo, štejejo dobe s pomočjo metronoma, natančno upoštevajo trajanje tonov, pojejo zahtevne intervale;
oblikujejo zvok;	<ul style="list-style-type: none"> spoznavajo vlogo jezika in atako, uporabijo enostavne dinamične kontraste (glasno, tiho), prepihujejo tone (uporaba vokalov) uporabijo artikulacijo (legato, non legato, staccato); 	<ul style="list-style-type: none"> uporabijo dinamične kontraste (p, mp, mf, f), hitreje prepihujejo (fleksibilnost), uporabijo legato, non legato in staccato artikulacijo; 	<ul style="list-style-type: none"> razvijejo vse tehnične prvine (fleksibilnost, dvojni-trojni jezik): nadzorujejo trajanje in kakovost tona (jakost, barva), hitrejše prepihujejo, uporabijo artikulacijo vseh vrst, širijo dinamični razpon;
igrajo v skupini;	<ul style="list-style-type: none"> igrajo dvoglasne skladbe ob učiteljevi spremljavi in obrnjeno; 	<ul style="list-style-type: none"> navadijo se na skupinsko igro z lažjimi skladbami; 	<ul style="list-style-type: none"> igrajo zahtevne skladbe v različnih zasedbah;
ustvarjajo;	<ul style="list-style-type: none"> poslušajo posnetke svojega igranja; 	<ul style="list-style-type: none"> poslušajo posnetke svojega igranja in igranja drugih; izvajajo lastne skladbe; 	<ul style="list-style-type: none"> uporabijo sodobne učne pripomočke (video, računalnik, gramofon, vokman, kasetofon);
spoznavajo, ocenjujejo in vrednotijo glasbo.	<ul style="list-style-type: none"> razumejo preprosto notno sliko, praktično uporabljajo sestavine glasbene teorije, 	<ul style="list-style-type: none"> praktično uporabijo sestavine glasbene teorije, poglobijo občutek za tempo in dinamiko, 	<ul style="list-style-type: none"> praktično uporabijo sestavine glasbene teorije, poglobijo občutek za tempo, dinamiko ...

	<ul style="list-style-type: none"> • spoznavajo osnovne značilnosti zvoka (višina, trajanje, barva, jakost), • povezujejo tone v skupine prek motivov, fraz in period do eno, dvo- in tridelnih pesemskih oblik, • poznajo dele glasbila in njihove funkcije, • razlikujejo značaje skladb (veselo, otožno, šaljivo, razigrano), • prepoznajo razlike med grobim in kultiviranim igranjem. 	<ul style="list-style-type: none"> • spoznajo nove glasbene oblike, • poznajo zgodovinski razvoj inštrumenta, • ocenijo lastne izvedbe (nastopi) in razvijejo kritičen odnos do svojega igranja, • ob poslušanju drugih primerjajo svoje znanje, • razvijejo pozitivni tekmovalni duh, • spoznajo zgodovinski razvoj glasbe na Slovenskem – seznanijo se z lažjimi skladbami slovenskih avtorjev. 	<ul style="list-style-type: none"> • sistematično zaokrožijo in uporabijo vsa pridobljena znanja, • spoznajo različne načine zapisovanja tonov, • poglobijo poznavanje inštrumenta, • oblikujejo kriterije vrednotenja glasbe s primerjavo lastnih skladb z drugimi (nastopi drugih učencev, koncerti, avdio- in videoposnetki ...), • izkustveno, razumsko in čustveno ocenijo in ovrednotijo izvajano glasbo, • spoznajo zahtevnejše skladbe slovenskih in drugih evropskih avtorjev.
Dodatni pouk	Intenzivnejše razvijanje tehničnih in muzikalnih prvin do stopnje celovitega uresničevanja ciljev in brezhibnega obvladovanja vsebin, predpisanih za posamezni razred oziroma stopnjo izobraževanja.		

4 OPERATIVNI CILJI PREDMETA – VSEBINE

1. RAZRED

Tehnične in muzikalne prvine ter teoretične vsebine:

- drža telesa,
- dihanje,
- drža inštrumenta,
- nastavek,
- igranje na ustnik in vibracija ustnic,
- igranje na inštrument,
- dinamične prvine p, mf, f,
- spoznavajo, razumejo in igrajo notne vrednosti: celinke, polovinke, četrтинke in osminke z istoimenskimi pavzami,
- igrajo non legato.

Lestvice:

- durova osnovna alikvotna niza in obe najbližji lestvici v kvintnem krogu ter njihov trozvok,
- igranje v obsegu ene oktave ter v notnih vrednostih celinke in polovinke.

Šole – metode:

- Peter Wastall: Learn as you Play (Boosey & Hawkes) – za vsa glasbila.

Pri tej metodi sopranski saksov rog in krilovka uporabljata isto kot trobenta in kornet, sopraninski saksov rog ter altovski krilni in saksov rog pa tisto, kjer piše Eb Tenor Horn (tako se v angleščini namreč imenuje altovski saksov rog). V prvem letu predelamo prvih osem lekcij te šole in vse skladbe s klavirsko spremljavo, ki sledijo tem lekcijam. Ob tej metodi se dobi še poseben zvezek Scales and Arpeggios. V prvem letu predelamo prvi dve stopnji (grade 1 in grade 2).

Skladbe:

- Prva tri leta je dodatni vir lažjih skladb ob klavirju, primernih za nastope, tudi album Up Front v dveh delih; založnik NBA – Britansko združenje za trobila; prav tako za vsa omenjena glasbila.

Opombe:

Poleg že navedenih šol – metod, etud, skladb ipd., se lahko uporablja tudi druga ustrezna literatura.

2. RAZRED

Tehnične in muzikalne prvine ter teoretične vsebine:

- razvijajo tehniko igranja glasbila ter skladno s tem svojo telesno pripravo,
- igrajo na ustnik,
- ritmično berejo note,
- igrajo non legato.

Lestvice:

- igrajo durove in molove lestvice s trozvoki v obsegu ene oktave,
- igrajo jih v polovinkah in četrtingah.

Šole – metode:

- Peter Wastall: Learn as you Play (Boosey & Hawkes) – za vsa glasbila.
- Nadaljujemo z metodo Learn as you play, predelamo od devete do šestnajste lekcije ter vse skladbe s klavirsko spremljavo, ki sledijo tem lekcijam. V zvezku Scales and Arpeggios predelamo tretjo in četrto stopnjo.

Skladbe:

- Prva tri leta je dodatni vir lažjih skladb ob klavirju, primernih za nastope, tudi album Up Front v dveh delih; založnik NBA – Britansko združenje za trobila; prav tako za vsa omenjena glasbila.

Opombe:

Poleg že navedenih šol – metod, etud, skladb ipd., se lahko uporablja tudi druga ustrezna literatura.

Izpitne vsebine:

- durova in molova lestvica s trozvoki (na pamet),
- dve etudi različnega karakterja,
- ena skladba s klavirsko spremljavo (na pamet).

Napredovanje:

Potrebni pogoji za prehod v drugo obdobje nižje stopnje je uspešno opravljen izpit za 2. razred.

3. RAZRED

Tehnične in muzikalne prvine ter teoretične vsebine:

- razvijajo obseg inštrumenta navzgor in navzdol,
- razvijajo fleksibilnost – prepihujejo alikvotne tone,
- spoznavajo, razumejo in igrajo vsa notna trajanja in pavze v dvo-, tri- in štiričetrtinskem in osminkem taktovskem načinu,
- razumejo in izvajajo legato in non legato ter točno artikulacijo,
- obvladujejo dinamične prvine od pp do f, akcente in agogiko,
- igrajo v duetu ali večjih komornih skupinah.

Lestvice:

- igrajo durove in molove lestvice s trozvoki in septakordi v obsegu duodecime,
- igrajo jih v osminkah ter različnih atrikulacijah in tempih.

Šole – metode:

- Peter Wastall: Learn as you Play (Boosey & Hawkes) – za vsa glasbila,
- zaključimo z metodo Learn as you play, predelamo od sedemnajste do štiriindvajsete lekcije ter skladbe ob klavirju, predelamo še peto stopnjo v zvezku Scales and Arpeggios.

Skladbe:

- Glej isto postavko pri prejšnjih dveh razredih.

Opombe:

Poleg že navedenih šol – metod, etud, skladb ipd., se lahko uporablja tudi druga ustrezna literatura.

Izpitne vsebine:

- durova in molova lestvica s trozvoki,
- dve etudi,
- ena skladba s klavirsko spremljavo (na pamet).

4. RAZRED

Tehnične in muzikalne prvine ter teoretične vsebine:

- razvijajo že naštete prvine iz tretjega razreda,
- spoznavajo slogovne posebnosti posameznih obdobij,
- gojijo visoko kulturo zvoka ter lasten odnos do njega,
- o izvedenih skladbah razpravljajo.

Lestvice:

- igrajo vse durove in molove lestvice s trozvoki in septakordi v obsegu duodecime,
- igrajo jih v šestnajstinkah ter v različnih načinih, artikulacijah in hitrostih.

Šole – metode:

- P. Clodomir: Methode Complete (A. Leduc) – za saksove rogove, ki berejo v violinskem ključu in krilovko,
- R. Kietzer: Šole (Wilhelm Zimmermann) – za tube, saksove rogove, ki berejo v basovskem ključu, krilne rogove razen krilovke, helikone in suzafone,
- Harvey S. Whistler: Pares Scales (R. Rubank Inc.) – za vsako registrsko različico obstaja posebna šola.

Skladbe:

- Rene Mignon: Chantereine (Billaudot) – sopranski saksov rog in krilovka,
- Lucien Niverd: Chant melancolique (Billaudot) – sopraninski saksov rog, altovski saksov rog in altovski krilni rog,
- Robert Clerisse: Soir (Billaudot) – tenorski saksov rog in tenorski krilni rog,
- Čajkovski/arr. Laube: Andante cantabile (Carl Fisher) – tenorska tuba, baritonski krilni rog in baritonski suzafon,
- Gordon Jacob: Bagatelles (Emerson) – basovska tuba, Es- ali F-helikon, Es-suzafon,
- Christopher Hayes: Solo Pomposo (Carl Fisher) – kontrabasovska tuba, BB-helikon in BB-suzafon.

Opombe:

Poleg že navedenih šol – metod, etud, skladb ipd., se lahko uporablja tudi druga ustrezna literatura.

Izpitne vsebine:

- durova in molova lestvica z zloženimi trozvoki in četverozvoki v obsegu duodecime,
- dve etudi,
- dve skladbi s klavirsko spremljavo.

5. RAZRED

Tehnične in muzikalne prvine ter teoretične vsebine:

- razvijajo tehniko igranja glasbil,
- izenačujejo kakovost zvoka v vseh registrih,
- dosegajo telesno pripravljenost, ki jim omogoča izenačeno kakovost igranja v daljšem časovnem obdobju,
- obvladajo ritem dihanja,
- solfedžirajo tekst, ki ga igrajo,
- razumejo in spoznajo notne vrednosti kvintola in septola z istoimenskimi pavzami,
- spoznajo in obvladujejo alla breve ter nesimetrične taktovske načine,
- igrajo v šolskih in ljubiteljskih orkestrih.

Lestvice:

- igrajo vse durove in molove lestvice z zloženimi trozvoki in četverozvoki v obsegu dveh oktav,
- igrajo jih v različnih notnih vrednostih, načinih, artikulacijah in hitrostih.

Šole – metode:

- nadaljujejo se šole in metode, začete v četrtem razredu,
- Claude Gordon: Physical Approach to Elementary Brass Playing (Carl Fischer) – za vsa glasbila,
- Saint-lacorne: Complete Methode (Carl Fischer) – za vsa glasbila, ki berejo v violinskem ključu,
- Arban/Randall: Famous methode (Carl Fischer) – za vsa glasbila, ki berejo v basovskem ključu.

Skladbe:

- G. Ballay: Andante in Allegro (A. Leduc) – sopranski saksov rog in krilovka,
- Bruniau: Sur le montagne (Billaudot) – sopraninski saksov rog, altovski saksov rog in altovski krilni rog,
- E. Barat: Introduction et Serenade (A. Leduc) – tenorski saksov rog, tenorski krilni rog,
- H. Walters: Forty Fathoms (Rubank Inc.) – tenorska tuba, baritonski krilni rog in baritonski suzafon,
- G. Jacob: Six Uttle Tuba Pieces (Emerson) – basovska tuba, Es- ali F-helikon, Es-suzafon,
- Gieb/Frost: Heroic Tale (Carl Fischer) – kontrabasovska tuba, BB-helikon ali suzafon.

Opombe:

Poleg že navedenih šol – metod, etud, skladb ipd., se lahko uporablja tudi druga ustrezna literatura.

Izpitne vsebine:

- durova in molova lestvica s trozvoki, dominantni in zmanjšan četverozvok čez dve oktavi, razloženo v osminkah in šestnajstinkah,
- dve etudi: ena melodična, ena tehnična,
- dve skladbi s klavirsko spremljavo (ena na pamet).

6. RAZRED

Tehnične in muzikalne prvine ter teoretične vsebine:

- razvijajo tehniko fleksibilnosti,
- uvajajo se v igranje dvojnega in trojnega staccata,
- solfedžirajo in po potrebi transponirajo tekst, ki ga igrajo,
- verodostojno obvladajo izvajanje različnih glasbenih slogov,
- igrajo v različnih šolskih in ljubiteljskih orkestrih,
- seznanijo se s slogovnim izvajanjem trilčkov, okraskov in predložkov.

Lestvice:

- isto kot v petem razredu, vendar s poudarkom na vse hitrejših tempih in povečani natančnosti ter virtuoznosti izvedbe,
- igra kromatične lestvice v različnih notnih vrednostih, načinih, artikulacijah in hitrostih,
- spoznavajo se tudi s celotnsko lestvico in starimi diatoničnimi modusi.

Šole – metode:

- v šestem letu se predvideva, da učenci dokončajo delo s Clodomirjevimi in Kietzerjevimi šolami,
- Claude Gordon: Physical Approach to Elementary Brass Playing (Carl Fischer) – za vsa glasbila,
- Saint-lacorne: Complete methode (Carl Fischer) – za glasbila, ki berejo v violinskem ključu,
- Arban/Randall: Famous Methode (Carl Fischer) – za glasbila, ki berejo v basovskem ključu.

Skladbe:

- Lortzing: Thema und Variationen (Peters) – sopranski saksov rog, krilovka, tenorski saksov rog, tenorski krilni rog,
- Edward Gregson: Nine Miniatures (Novello) – sopraninski saksov rog, altovski saksov rog in altovski krilni rog,
- Davis: Variations on a Theme of Schumann (Southern Music Company) – tenorska tuba, baritonski krilni rog, baritonski suzafon,
- Vandercook: Colossus (Rubank Inc.) – basovska tuba, Es-, F-helikon, Es-suzafon,
- R. Dowling: His Majesty the Tuba (Bellwin) – kontrabasovska tuba, BB-helikon, suzafon.

Opombe:

Poleg že navedenih šol – metod, etud, skladb ipd., se lahko uporablja tudi druga ustrezna literatura.

Izpitne vsebine:

- durova in molova lestvica s pripadajočimi trozvoki in četverzvoki, razloženo čez dve oktavi v osminkah in šestnajstinkah,
- dve etudi različnega značaja,
- dve skladbi s klavirsko spremljavo (ena na pamet).

Napredovanje

Za prehod na višjo stopnjo izobraževanja mora učenec na izpitu za 6. razred tube in drugih koničnih trobil pokazati dobro obvladovanje vseh tehničnih in muzikalnih elementov igre in pridobiti pozitivno mnenje izpitne komisije.

7. RAZRED

Tehnične in muzikalne prvine ter teoretične vsebine:

- začnejo usvajati osnove trobilnega solfeggia – to je branja notnega besedila s trobljenjem na ustnice – in si tako vzpostavljajo povezavo med predstavo v glavi (vidno in slišno) ter samim trobljenjem z ustnicami, obenem pa tudi širijo lastni tonski obseg, ki ga na ta način zmorejo zaigrati,
- utrjujejo in nadgrajujejo že usvojene tehnične in muzikalne prvine iz prejšnjih letnikov,
- seznanijo se z branjem not v različnih ključih in različnih transpozicijah.

Lestvice:

- nadgrajujejo in izpopolnjujejo načine, usvojene v prejšnjih razredih,
- dodajo igranje lestvic v tercah,
- začnejo vaditi tehnične vaje iz metod, ki temeljijo na lestvicah, bodisi Paresove ali Ballayeve ali Williamsove.

Šole – metode:

- glasbila z zapisi v violinskem ključu nadaljujejo delo po Saint-Jacomovi metodi, glasbila z zapisi v basovskem pa v Randallovi priredbi Arbanove metode,
- začnejo s katerokoli izdajo priredb vokaliz (bel canto melodičnih etud), bodisi Conconeja ali Bordognija. Pri delu z vokalizami naj bo vodilo izvedbena kakovost in ne količina, zato ne predpisujemo, koliko naj jih predelajo na leto. Glasbila z zapisi v violinskem ključu naj začnejo uporabljati tudi ustrezne etude iz Gallayevega opusa (osnovni založnik A. Leduc), glasbila z zapisi v basovskem ključu pa bodisi iz opusa Blaževiča ali Grigorjeva ali Vasiljeva (osnovni založnik R. King).

Skladbe:

- v tem letniku se pričakuje, da se sleherni učenec na kateremkoli glasbilu znotraj tega predmeta loti igranja ene baročne sonate. V ta namen se lahko uporabljajo različne izdaje Marcellovih, Galliardovih, Loilletovih, Vivaldijevih sonat ali sonat drugih avtorjev tega obdobja, ki so pri različnih založnikih na voljo v vseh ključih in transpozicijah, ki sodijo v okvir tega predmeta,
- učenci naj se seznanijo z domačim sporedom, ki ga je v obilici na voljo, bodisi v notni zbirki albumu Trobila v izdaji Zveze primorskih glasbenih šol bodisi v katalogih založnikov, kot so Edicije DSS, Hartman in Sloway.

Opombe:

Poleg že navedenih šol – metod, etud, skladb ipd., se lahko uporablja tudi druga ustrezna literatura.

Izpitne vsebine:

- durova in molova lestvica s pripadajočimi trozvoki in četverzvoki, razloženo čez dve oktavi v osminkah in šestnajstinkah,
- dve etudi različnega značaja,
- dve skladbi s klavirsko spremljavo – ena mora biti ciklična, obe se izvajata na pamet.

8. RAZRED

Tehnične in muzikalne prvine ter teoretične vsebine:

- dosežejo stopnjo obvladovanja trobilnega solfeggia, ko zmorejo predhodno na ustnice trobiti večino snovi, ki jo zatem igrajo v glasbilo,
- usvojijo njim najbolj primerno rutino vsakodnevnega uigravanja, ki jim je potem v pomoč bodisi v nadaljevanju šolanja bodisi v njihovem nadaljnjem glasbenem delovanju.

Lestvice:

- nadgrajujejo in izpopolnjujejo načine, usvojene v prejšnjih razredih,
- dodajo igranje lestvic v kvartah,
- nadaljujejo in po možnosti zaključijo s tehničnimi vajami iz metod, ki temeljijo na lestvicah (Pares, Ballay ali Ernest Williams).

Šole – metode:

- glasbila z zapisi v violinskem ključu nadaljujejo in po možnosti sklenejo delo po Saint-Jacomovi metodi, glasbila z zapisi v basovskem pa v Randallovi priredbi Arbanove metode,
- nadaljuje, nadgrajuje in pogloblja naj se delo z vokalizami (Concone ali Bordogni); učencem naj se privzgoji temeljit odnos do njih, saj so vokalizacije poleg rutine vsakodnevnega uigravanja, njihov stalni spremljevalec tudi po končanem šolanju, vse dokler bodo igrali svoje glasbilo,
- čim več naj se še predela iz zbirk etud Gallayevega, Blaževičevega, Grigorjevega ali Vasiljevega opusa.

Skladbe:

- v tem razredu naj se sleherni učenec na kateremkoli glasbilu loti igranja vsaj enega koncerta ali concertina,
- za glasbila sopranske, sopraninske, tenorske ali altovske lege, ki imajo zapis v violinskem ključu in v Es, Bb ali F, priporočamo kateregakoli Spergerjevih koncertov za Corno da Caccia v izdaji založnika BIM (Es ali F transpozicijo naj berejo oktavo nižje),
- za glasbila različnih registrskih izved, ki imajo zapise v basovskem ključu, pa priporočamo Concert v Bb Capela Bonda v primerni izdaji založnika Editions Marc Reift,
- učitelj naj obvezno poišče še po eno skladbo cikličnega značaja (sonato, sonatino ali suito) iz zelo bogate zakladnice izvirnih trobilnih del, ki so nastala v XX. ali že v XXI. stoletju, ki je ustrezna učenčevim tehničnim in poustvarjalnim zmogljivostim,
- učenci naj nadaljujejo z domačim sporedom, ki je v obilici na voljo, bodisi v notni zbirki albumu Trobila, ki ga je izdala Zveza primorskih glasbenih šol, bodisi v katalogih založnikov, kot so Edicije DSS, Hartman in Sloway.

Opombe:

Poleg že navedenih šol – metod, etud, skladb ipd., se lahko uporablja tudi druga ustrezna literatura.

Izpitne vsebine:

- Za sklep osemletnega šolanja predmeta tuba in druga konična trobila se predvideva zaključni javni koncertni nastop, ki se v celoti igra na pamet.
- Program sestavimo iz cikličnega dela (sonate, sonatine, suite idr.), skladbe domačega avtorja (lahko tudi prazvedbe), koncerta ali concertina, skladbe za glasbilo solo, brez spremljave klavirja.

- Zaključni nastop naj ne bo krajši od 15 in ne daljši od 30 minut.

5 STANDARDI ZNANJA

Standardi znanja so vezani na operativne cilje predmeta in vzorce literature za posamezni razred in jih letno preverjamo z izpitnim nastopom. Izpitno gradivo lahko črpamo iz predlaganih vsebin, sicer pa naj bi ob zaključkih dvoletij ocenjevali predvsem obvladovanje osnovnih postavk igranja, ki so zapisane v operativnih ciljih. S tem se izognemo zgolj količinskemu preigravanju skladb, ne da bi hkrati učenec gradivo obvladoval. Najpomembnejši je skladen razvoj učenčevih telesnih in duhovnih sposobnosti.

Ob koncu nižje stopnje imajo učenci že razvito osnovno tehniko in postavitev tona. Razumejo in igrajo notne vrednosti: celine, polovinke, četrtinke, osminke, osminske triole, šestnajstinke, punktirane note in istoimenske pavze v četrtinskem in osminkem taktovskem načinu. Tekoče igrajo durove in vse tri molove lestvice s trozvoki in četverozvoki po obsegu, ki je odvisen od posameznika. Znajo se že sami uglasiti.

Ob koncu višje stopnje je pomembno, da učenci kažejo razumevanje pri izvajanju različnih slogov (klasika, jazz idr.). Razumejo in igrajo etude v različnih taktovskih načinih, tudi asimetričnih in z ritmičnimi posebnostmi, kot so kvintole in septole. Obvladujejo že skrajne registre ter se uvajajo v igranje dvojnega in trojnega staccata. Lestvice igrajo tekoče čez dve oktavi z izenačenim registrom ter s pripadajočimi tro- in četverozvoki v različnih tempih, dinamiki in artikulaciji. Prav tako razvijejo motoriko dela prstov in neprekinjenost izdihanega zraka (zračni stolp) z igranjem kromatičnih lestvic ter se uvajajo v svet modusov. Njihova telesna pripravljenost mora zadoščati za daljše kakovostno in izenačeno igranje glasbila. Ustvariti si morajo odnos do lastnega zvoka, ki mora biti plemenit in nadzorovan. Pridobiti si morajo izkušnje in znanje komornega muziciranja ter hkrati postati uporabni glasbeniki za vse zunajšolske ljubiteljske orkestre. Glasbo morajo podajati tekoče, z izrazom in potrebno natančnostjo.

5.1 MINIMALNI STANDARDI ZNANJA

Minimalni standardi znanja opredeljujejo dosežke učenca, ki jih izkazuje za oceno zadostno (2). Vključujejo obseg in kakovost znanj, spretnosti in veščin, ki jih v skladu z operativnimi cilji (dejavnosti in vsebine) v učnem načrtu predmeta tuba in druga konična trobila učenec razvija med šolskim letom in izkaže ob koncu šolskega leta ter so nujno predznanje za nadaljnje učenje v naslednjem razredu.

Za minimalni standard učenci izvajajo skladbe iz notnega zapisa, z nekaterimi pomanjkljivostmi v artikulaciji, dinamiki, poudarkih ipd., v počasnejšem tempu od zahtevanega, a s povečini natančnimi tonskimi višinami in ritmom. Število napak ni tolikšno, da bi preprečevalo nemoteno slušno spremljanje skladbe, osnovni obris skladbe je kljub manjši jasnosti ali natančnosti izvajanja še vedno prepoznaven.

1. razred

Učenec še zadovoljivo:

- pozna svoje glasbilo in njegovo zgradbo, njegove najosnovnejše zvočne možnosti ter vzdrževanje in higieno glasbila;
- pozna ter obvlada pravilno držo telesa in glasbila, pravilen vdih in izpih ter osnove vodenja tona;
- obvlada osnove legato in non legato igre;
- pozna in uporablja osnovne glasbene oznake ter izvede preproste skladbe.

2. razred

Učenec še zadovoljivo:

- obvlada pravilno držo telesa in glasbila, dihanje s prepono ter pravilen vdih in izpih;
- obvlada pravilen nastavek ter osnove pravilnega vodenja in oblikovanja tona;
- razlikuje in izvaja tone v različnih zvočnih jakostih;
- pozna osnovne ritmične vzorce;
- spreminja tonske višine s pomočjo vokalov (A–E–I);
- igra preproste skladbe in kratke etude iz literature, navedene v operativnih ciljih predmeta, ali iz druge ustrezne literature po izboru učitelja.

3. razred

Učenec še zadovoljivo:

- vodi in oblikuje ton ter obvlada pravilno držo telesa;
- igra v razširjenem tonskem obsegu;
- razume in uporablja osnovne načine artikulacije;
- prepihuje osnovne alikvote v počasnem tempu s pomočjo vokalov;
- ponovi po slušni zaznavi zelo enostavne ritmično-melodične vzorce;
- igra lažje skladbe in kratke etude iz literature, navedene v operativnih ciljih predmeta, ali iz druge ustrezne literature po izboru učitelja.

4. razred

Učenec še zadovoljivo:

- vodi in oblikuje ton ter obvlada pravilno držo telesa;
- igra v razširjenem tonskem obsegu navzgor in navzdol;
- igra v različnih artikulacijskih načinih;
- obvlada osnove dinamike in agogike;
- fleksibilno igra (prepihava alikvote) navzgor in navzdol;
- ponovi po slušni zaznavi enostavne ritmično-melodične vzorce;
- igra lažje skladbe in krajše etude iz literature, navedene v operativnih ciljih predmeta, ali iz druge ustrezne literature po izboru učitelja.

5. razred

Učenec še zadovoljivo:

- vodi in oblikuje ton ter obvlada pravilno in naravno sproščeno držo telesa;
- igra v razširjenem tonskem obsegu navzgor in navzdol;
- igra v različnih artikulacijskih načinih in različnih tempih;
- fleksibilno igra (prepihava alikvote) navzgor in navzdol v hitrejšem tempu;
- obvlada različne ritmične vzorce;
- ponovi po slušni zaznavi nekoliko zahtevnejše ritmično-melodične vzorce;
- igra lažje skladbe in etude iz literature, navedene v operativnih ciljih predmeta, ali iz druge ustrezne literature po izboru učitelja.

6. razred

Učenec še zadovoljivo:

- vodi in oblikuje ton ter obvlada pravilno in naravno sproščeno držo telesa;
- igra v razširjenem tonskem obsegu navzgor in navzdol;
- igra v različnih artikulacijskih načinih in hitrejših tempih;
- fleksibilno igra (prepihava alikvote) navzgor in navzdol v hitrejšem tempu;

- ponovi po slušni zaznavi kompleksnejše ritmično-melodične vzorce;
- igra enostavne skladbe *à vista*;
- igra lažje skladbe in etude iz literature, navedene v operativnih ciljih predmeta, ali iz druge ustrezne literature po izboru učitelja.

7. razred

Učenec še zadovoljivo:

- igra v razširjenem tonskem obsegu navzgor in navzdol;
- igra v različnih artikulacijskih načinih in hitrejših tempih;
- obvlada osnove dvojnega in trojnega jezika;
- fleksibilno igra (prepihava alikvote) navzgor in navzdol v hitrejšem tempu in različnih dinamikah;
- izvaja kompleksnejše ritmične vzorce;
- nadzira trajanje in kakovost tona (jakost, barva);
- ponovi po slušni zaznavi kompleksnejše ritmično-melodične vzorce;
- igra manj zahtevne skladbe *à vista*;
- igra manj zahtevne skladbe in etude iz literature, navedene v operativnih ciljih predmeta, ali iz druge ustrezne literature po izboru učitelja.

8. razred

Učenec še zadovoljivo:

- igra v razširjenem tonskem obsegu navzgor in navzdol;
- igra v različnih artikulacijskih načinih, v različnih slogih in hitrih tempih;
- obvlada osnove dvojnega in trojnega jezika v lestvičnem gibanju;
- fleksibilno igra (prepihava alikvote) navzgor in navzdol v hitrejšem tempu in različnih dinamikah;
- nadzira trajanje in kakovost tona (jakost, barva);
- ponovi po slušni zaznavi kompleksnejše ritmično-melodične vzorce;
- igra zahtevnejše skladbe *à vista*;
- igra manj zahtevne skladbe in etude iz literature, navedene v operativnih ciljih predmeta, ali iz druge ustrezne literature po izboru učitelja.

6 DIDAKTIČNA PRIPOROČILA

Priporočljive starosti za začetek poučevanja teh glasbil

Podobno kot velja za vsa druga trobila, moramo tudi pri teh upoštevati dejstvo, da je otroka nesmiselno poučevati katerokoli od navedenih glasbil (glej Opredelitev predmeta), dokler mu ne zrastejo stalni sprednji zobje (enojke in dvojke, priporočljive so tudi trojke in štirice). Zato je po predmetniku najnižja starostna meja, ko bi se začela učiti vsa konična trobila, deset let. Seveda pa je ob upoštevanju omenjenih fizioloških danosti mogoče tudi napraviti izjeme in začeti pouk že pri starosti osmih let. Pri tej starosti se je ne glede na spol že mogoče učiti altovski krilni ali pa altovski saksov rog.

Ta dva na splošno veljata za »najprijaznejša« od vseh trobil, saj sta: prvič, zaradi sredinske glasovne lege (altovske) sorazmerno nezahtevna za pihanje; drugič, nista niti pretežka niti prevelika ter sta grajena vertikalno, tako da učenec glasbilo lahko objame kot dojenčka, zato je tudi njegova drža primerna za otroka te starosti; in tretjič, premer obroča ustnika za otroška usta ni prevelik.

Preden napišemo seznam priporočljivih začetnih starosti za sleherno glasbilo, naj še povemo razloge, zakaj ne priporočamo začetka pouka na kateremkoli drugem koničnem trobilu pred desetim letom. Pri manjših – sopraninskem in sopranskem saksovem rogu ali krilovki – sta dva poglobljena razloga. Prvi je horizontalna drža, pri kateri je težišče zaradi precejšnje teže glasbila in same gradnje pomaknjeno k odmevniku in bi zato glasbilo (še posebno pri sopranskih izvedbah) pri mlajšem otroku kljub precejšnjemu naporu vseskozi uhajalo navzdol, bolele bi ga roke, zaradi nestabilne lege glasbila bi vseskozi imel težave z nastavkom, pojavljale bi se vse napake, ki se zgodijo, če damo premajhnemu ali premladem učenec v roke namesto korneta trobento, le da bi bile zaradi še večje teže glasbila te napake hujše. Drugi razlog (ta velja predvsem za sopraninski saksov rog) pa je, da zaradi skrajne glasovne lege tako mlad učenec ne bi zmozel zadostne intenzivnosti pihanja, kar bi mu pri igranju povzročalo hude težave.

Tenorska glasbila – tenorski saksov rog, tenorski krilni rog, ne pa evfonij in tenorska tuba – bi bila še najbližje primernosti za to starost, saj bi jih osemletni otrok glede drža, teže in pihanja že lahko obvladoval, a je premer obroča ustnika malo prevelik.

Baritonska glasbila – baritonski krilni rog, evfonij, tenorska tuba, baritonski suzafon – imajo za otroke prav tako prevelik ustnik, ob tem pa so še občutno težja od tenorskih ter širše menzurirana, kar pomeni, da so precej večji porabniki zraka.

Pri basovskih in kontrabasovskih glasbilih – tubah, helikonih in suzafonih – se težave, omenjene pri baritonskih, samo še stopnjujejo, pri helikonih in večjih suzafonih pa se še doda pogoj, da mora biti učenec dovolj plečat, sicer mu glasbilo preprosto »spolzi« kot obroč okoli palice.

Naj poudarimo še dve pomembni stvari: prvič, altovski krilni (ali saksov) rog ponuja izvrstno osnovo igranja kateregakoli koničnega trobila s kotlastim ustnikom in široko menzurirano cevjo in je zato izhodišče za selitev tako na manjša kot tudi na večja glasbila (pedsodek, da se ne da preseliti z večjega trobila na manjše, je nesmiseln); drugič, vse svetovane starosti upoštevajo povprečno raščene otroka (možne so izjeme v obe smeri – tu pa seveda pride v poštev učiteljeva presoja).

Priporočljiva starost:

- 10 let = tenorski krilni ali saksov rog,
- 11 let = baritonski krilni rog, tenorska tuba, baritonski suzafon,

- 12 let = krilovka, sopranski saksov rog, basovski saksov rog,
- 13 let = basovska tuba, kontrabasovski saksov rog, F- ali Es- helikon, Es- suzafon,
- 14 let = kontrabasovska tuba, BB- helikon, BB- suzafon, sopraninski saksov rog
- in kot izjema: 8 let = altovski krilni ali saksov rog.

Priporočljive izvedbe glasbila za začetek poučevanja basovskih in kontrabasovskih registrskih različic

Pri največjih predstavnikih družine se zaradi precejšnje velikosti glasbila pojavljajo še dodatne težave. Znano je namreč, da se učenec obeh najpomembnejših osnovnih postavk igranja – osnove dihanja in pravilna drža telesa ter z njo postavitvev ustnika na ustnici (nastavek) – najlažje nauči in nadzoruje, ko svoje glasbilo igra v naravnem položaju telesa – stoje, pri tubah pa je tak položaj kljub vsemu možnemu »jermenju« skoraj nemogoče udobno doseči. Zaradi tega tube najpogosteje igramo sede, pri tem pa se pojavljajo številne težave, kako sedeti, da bo tudi glasbilo dovolj stabilno »sedelo« z učencem, da se bosta ustna cev in ustnik približala ustnicam v naravnem položaju, da bo pri sedenju sproščen in sposoben intenzivnega dihanja.

Iz izkušenj lahko zatrdimo, da teh težav v sedečem položaju nikoli zadovoljivo ne rešimo in da povzročajo na videz nesmiselne zaplete, ki pa dolgo zavirajo in bremenijo razvoj učenčevih glasbenih sposobnosti.

Zato zelo priporočamo, da vsaj začetniki kot prvo glasbilo uporabljajo helikone.

- Helikoni so krožno zaviti in jih zato postavimo na levo ramo, kjer težo glasbila prevzame celoten ramenski obroč kot najčvrstejši in najmočnejši mišično-skeletni sistem človekovega telesa, leva roka pa le pomaga pri uravnavanju položaja glasbila.
- Helikoni imajo tudi nastavljivo ustno cev, ki jo lahko slehernemu učencu prilagodimo v položaj, ko je dotik ustnika z ustnicami v popolnoma naravnem položaju glave.
- Ker so helikoni grajeni v obliki popolne konične cevi v spirali (kar je akustično najpopolnejša izvedba), so tudi najprijaznejši za pihanje, ker gre skozi njih zrak skorajda brez odpora in naravnost spodbujajo izdatno vdihavanje in izdihavanje zraka ter vzpostavljajo »nepretrgan zračni stolp« kot zagotovo najpomembnejšo fiziološko postavko uspešnega in kakovostnega igranja velikih koničnih trobil.
- Zato zvenijo helikoni plemenito, mehko in mogočno hkrati ter so tudi s tega vidika najboljša rešitev.
- V praksi preverjeno je tudi, da vsak, ki uspešno obvlada igranje helikona, potem enako ali še bolje obvlada tudi igranje tube ali saksovega roga.

7 IZVEDBENI STANDARDI IN NORMATIVI

MATERIALNI POGOJI

Za izvajanje pouka tube in njej sorodnih koničnih trobil priporočamo večji, zračni in zvočno izoliran prostor z visokim stropom. Obvezna oprema: zrcalo, metronom, klavir ali pianino.

Šole naj imajo poleg obveznega basovskega predstavnika – najbolj priporočljiv je EEs- ali F-helikon – ter treh altovskih predstavnikov družine za najmlajše učence na voljo še naslednje postavitev glasbil: dve krilovki ali sopranska saksova rogova, tenorski in baritonski krilni ali saksov rog, še enega od predstavnikov kontrabasovskih koničnih trobil (spet je najbolj priporočljiv BB- helikon).

Priporočljivo je, da so inštrumenti iz iste družine trobil (npr. saksovi ali krilni rogovi). Druga priporočljiva oprema: sredstva za snemanje in reprodukcijo zvoka.

POGOJI ZA VPIS

Primerna starost in glasbene ter fizične dispozicije za igranje tube in drugih koničnih trobil, ki jih kandidat dokaže na sprejemnem preizkusu.

PREVERJANJE IN OCENJEVANJE

Znanje preverjamo in ocenjujemo pri pouku, na internih in javnih nastopih ter ob koncu šolskega leta pri izpitih. Ocene oblikujemo v skladu s Pravilnikom o preverjanju in ocenjevanju znanja ter napredovanju učencev v glasbenih šolah.